

Bijlage 18 – In gesprek met leerlingen over taalvaardigheden

Een paar mogelijke gespreksonderwerpen.

Technisch lezen

Selecteer een stuk tekst uit de vakles en onderstreep als vakdocent de woorden die volgens u moeilijk te lezen zijn voor dyslectische leerlingen. Laat vervolgens de dyslectische leerlingen dat stuk tekst hardop voorlezen.

- Welke woorden blijken lastig te ontsleutelen?
- Zijn dat de woorden die u als vakdocent ook als 'lastige te ontsleutelen woorden' had onderstreept?
- Bespreek met de leerling of hij last heeft van zijn problemen tijdens de les.
- Indien dat het geval is, ga samen na hoe die last verlicht kan worden.

Problemen met technisch lezen kunnen de snelheid en accuratesse waarmee geschreven informatie moet worden verwerkt, belemmeren. Dat kan ook het geval zijn met lezen van notenschrift bij het vak muziek of het lezen van aanduidingen/symbolen op werktekeningen bij de praktijkvakken of symbolen en formules bij de exacte vakken. Zet als vakdocent op papier welke onderdelen van uw vak moeilijk zouden kunnen zijn voor dyslectici.

- Leg uw bevindingen voor aan de leerling en ga na of hij inderdaad tegen de problemen aanloopt die u voorzag of juist hele andere punten noemt.
- Bespreek hoe problemen opgelost of voorkomen kunnen worden.

Woordenschat

Selecteer een stuk tekst uit de lesmethode of het lesmateriaal dat u zelf hebt gemaakt en onderstreep de woorden waarvan u denkt dat de betekenis binnen de context onbekend is. Laat vervolgens de dyslectische leerlingen de woorden onderstrepen waarvan zij de betekenis niet kennen.

- Strepen de leerlingen meer of minder woorden aan dan u had verwacht?
- Onderstrepen leerling dezelfde woorden als u?
- Zijn de woorden die zij onderstrepen alledaagse woorden, schooltaalwoorden of vaktaalwoorden?
- Bespreek met de leerlingen hoe de problemen voorkomen kunnen worden.

Begrijpend/studerend lezen

Bekijk de lesmethode of de werkbladen die u zelf hebt gemaakt.

- Hoeveel leeswerk moet een leerling verrichten?
- Gaat het om lange of om korte teksten?
- Is al het materiaal op papier goed te lezen voor een dyslectische leerling?
- Hoe zijn de lange teksten vormgegeven? Is de tekst duidelijk gestructureerd, bijvoorbeeld aan de hand van tussenkopjes?
- Is de tekst voorzien van relevante illustraties?
- Schat de informatiedichtheid van de teksten in? Heeft de leerling te maken met een tekst waarbij de informatie meermaals – maar in andere bewoordingen – wordt herhaald? Of wordt er juist zo veel mogelijk informatie in een zin gestopt onder andere door veel gebruik te maken van verwijswaarden en vaktermen?
- Moet de leerling vaak informatie lezen van het (digi)bord of computer en levert dat problemen op?

Bespreek vervolgens met de leerling:

- heeft hij problemen met de teksten;
- zo ja met welke teksten;
- hoe probeert hij tot een begrip van de tekst te komen;
- maakt hij gebruik van de illustraties;
- markeert hij belangrijke woorden of zinnen;
- wat doet hij als hij een woord niet kan lezen?
- Wat doet hij als de informatie op (digi)bord of computer problemen oplevert.

Het gesprek met de leerling moet u in eerste instantie een beeld geven hoe de leerling omgaat met teksten. U spreekt geen oordeel uit over zijn aanpak ongeacht of u die wel of niet efficiënt vindt. Wanneer zijn aanpakgedrag en problemen u duidelijk zijn, kan u bespreken welke mogelijke problemen kunnen voorkomen.

Leerlingen moeten bij de verschillende vakken zelf informatie verzamelen en verwerken, bijvoorbeeld tijdens een stage of als voorbereiding op het schrijven van een werkstuk.

- Hoeveel teksten moeten dyslectische leerlingen hiervoor lezen?
- Krijgen de leerlingen steun bij het selecteren van teksten en het verwerken van de informatie uit die teksten?
- Bespreek met de dyslectische leerlingen, waar zij tegen aan lopen tijdens het proces van informatie vergaren.
- Bedenk samen oplossingen voor de problemen.

Leren van willekeurige associaties en procedures

- Inventariseer welke willekeurige associaties (jaartallen, topografie, betekenis van woorden, formules, symbolen, notenschrift etc.) leerlingen bij uw vak uit het hoofd moeten leren. Bespreek met de leerling welke feiten/gegevens hij moeilijk uit het hoofd kan leren bij uw vak en op welke wijze hij dat doet.
- Wanneer het de leerling veel problemen geeft, bespreek dan een paar andere mogelijkheden. Laat hem daar uit kiezen.

Als rekenvaardigheden onderdeel uitmaken van uw vak, schrijf op welke feitenkennis en procedures de leerling moet beheersen.

- Bespreek met de dyslectische leerlingen of hij die kennis en procedures in voldoende mate beheerst en waar hij nog ondersteuning nodig heeft. Betrek hier eventueel andere docenten bij, bijvoorbeeld de docent exacte vakken.

Stage

Ga bij uzelf of bij de stagebegeleider na hoe de begeleiding van dyslectische leerlingen is geregeld. Bespreek van tevoren een aantal zaken met de leerling.

- Wil hij dat de werkgever op de hoogte is van de dyslexie?
- Wil hij dat er tijdens de stage extra aandacht wordt besteed aan zijn dyslexie? En zo ja, op welke manier?
- Is hij zich bewust van de mogelijke problemen die hij tegen zal komen in de beroepspraktijk en hoe hij denkt daarop te kunnen anticiperen?
- Maak aan het einde afspraken over de begeleiding.